

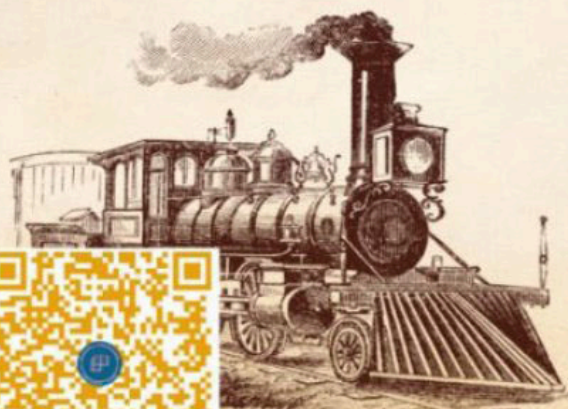
Наукові перспективи
Видавнича група

Актуальні питання у сучасній науці (спецвипуск)

Серії: державне управління,
економіка, право, педагогіка,
історія, техніка

№ 6(48)
2026

1964

1829

numériques, se
de créateurs de
graphistes capables de
tion, le design graph
e, où chaque image
se démarquer et à é

odeme** Le design graphique joue
mettre des messages de manière vi
l'importance d'un bon design pour
marché concurrentiel. Titre : L'importance

Dans un monde où la communication visuelle est om
graphique jo... entiel dans la transmission d'informations. Les entreprises, les
les particuliers reconnaissent l'impact significatif d'un bon design sur l'engagement et la

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

№6(48) 2026

Київ – 2026

*Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

*«Current issues in modern
science»*

№ 6(48) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6300 Print

УДК 001.32:1 /3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-6\(48\)](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-6(48))

«Актуальні питання у сучасній науці»: журнал. 2026. № 6(48) 2026. С. 1020.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія KB № 25116-15056P.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 076 Підприємництво та торгівля), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 29.05.2026, № 11/5-1-26)

Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15.01.2018 № 32, повнотекстовий доступ до наукових статей журналу представлений на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України та в Національному репозитарії академічних текстів

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної гільдії інженерів консультантів, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів економічних перетворень, бізнесу та адміністрування для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Coperticus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент кафедри HR-інжиніринг у бізнес-економіці Хмельницького національного університету (м. Хмельницький, Україна)

Редакційна колегія:

1. Абуселізде Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
2. Азарова Анжеліка Олексіївна - кандидат технічних наук, професор, Відмінник освіти, професор Міжнародної кадрової академії, професор кафедри менеджменту та безпеки інформаційних систем, Вінницький національний технічний університет (Україна)
3. Бабчинська Олена Іванівна доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного управління Вінницького торговельно- економічного інституту Державного торговельно – економічного університету (Україна)
4. Бадрі Гечбаія - доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія)
5. Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (Київ Україна)

Кліменко О.М., Дорошенко А.П. <i>УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕДИКТИВНИХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ СТАБІЛІЗАЦІЇ РУХУ</i>	123
Ладиченко К.І., Лаврищук С.М. <i>РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ</i>	137
Ливдар М.В., Новосад Д.І. <i>ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНО – ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ</i>	151
Малахова Ю.А., Височило О.М., Височило І.В. <i>ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ</i>	161
Москалюк Г.О., Волчек Р.М. <i>ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ЗАСАДАХ ЛІДЕРСТВА ТА КОМУНІКАЦІЙ</i>	171
Овчаренко Т.С., Аракелян П.Ю. <i>МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ НА ПРИКЛАДІ БРЕНДУ UKRAINKA.BRAND</i>	181
Орел В.М., Орел А.М. <i>ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ В РОЗВИТКУ АКВАКУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	196
Палига Є.М., Палига І.Є. <i>ЗАСТОСУВАННЯ КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ВИРОБНИЦТВА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ</i>	208
Рибчук А.В., Ліба Н.С., Лендел М.М. <i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ</i>	217

УДК:332.146

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-6\(48\)-217-230](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-6(48)-217-230)

Рибчук Анатолій Васильович доктор економічних наук, професор, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, м. Дрогобич, <https://orcid.org/0000-0002-0377-7881>.

Ліба Наталія Степанівна доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту та маркетингу Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0001-7053-8859>.

Лендел Микола Миколайович аспірант кафедри економіки та фінансів Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0009-0000-9771-973X>.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Анотація. У статті досліджено теоретико-методологічні засади трансформування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення. Визначено сутність економічної безпеки регіону як інтегрованої характеристики його здатності забезпечувати стійкість, адаптивність, конкурентоспроможність і безперервність функціонування в умовах високої невизначеності. Систематизовано основні концептуальні підходи до трактування економічної безпеки та доведено доцільність використання трансформаційно-адаптивного підходу, який поєднує системні, інституційні, ризик-орієнтовані та стратегічні засади управління. Розкрито методологічні основи дослідження, що базуються на комплексному використанні системного, комплексного, сценарного, інституційного та ризик-орієнтованого підходів, які забезпечують оцінювання стану економічної безпеки та формування адаптивних механізмів управління. Запропоновано методологічну модель трансформування системи економічної безпеки регіону, що охоплює взаємопов'язані етапи діагностики, оцінювання ризиків, стратегічного планування, реалізації управлінських заходів, моніторингу та коригування прийнятих рішень. Обґрунтовано, що трансформація системи економічної безпеки має передбачати зміну пріоритетів регіональної політики від забезпечення економічного зростання до формування економічної стійкості, захисту критичної інфраструктури, розвитку людського

капіталу, цифровізації управління, підтримки підприємництва, диверсифікації економіки та зміцнення інституційної спроможності територій. Визначено ключові напрями післявоєнної трансформації, серед яких структурна модернізація економіки, інноваційний розвиток, інтеграція до європейського економічного простору. Підкреслено, що запропоновані теоретико-методологічні положення створюють наукове підґрунтя для формування нової моделі економічної безпеки регіонів України, орієнтованої на довгострокову стійкість, конкурентоспроможність, ефективне повоєнне відновлення та сталий соціально-економічний розвиток.

Ключові слова: економічна безпека регіону, трансформація системи економічної безпеки, повоєнне відновлення, регіональна економіка, стійкість економічних систем, ризик-орієнтований підхід, інституційна спроможність, стратегічне управління, структурна модернізація економіки.

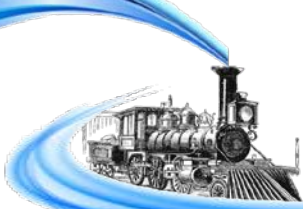
Rybchuk Anatoliy Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Mathematics and Economics, Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Drohobych, <https://orcid.org/0000-0002-0377-7881>.

Liba Natalia Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting and Auditing and Marketing, Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0001-7053-8859>

Lendel Mykola Postgraduate Student, Department of Economics and Finance, Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0009-0000-9771-973X>.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF TRANSFORMING THE ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF THE REGION IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR RECOVERY

Abstract. The article explores the theoretical and methodological principles of transforming the economic security system of the region in the conditions of war and post-war recovery. The essence of the economic security of the region is determined as an integrated characteristic of its ability to ensure stability, adaptability, competitiveness and continuity of functioning in conditions of high uncertainty. The main conceptual approaches to the interpretation of economic security are systematized and the feasibility of using a transformational-adaptive approach that combines systemic, institutional, risk-oriented and strategic management principles is proven. The methodological foundations of the study are revealed, based on the integrated use of systemic, complex, scenario, institutional and risk-oriented approaches that provide

an assessment of the state of economic security and the formation of adaptive management mechanisms. A methodological model of transforming the economic security system of the region is proposed, covering the interrelated stages of diagnostics, risk assessment, strategic planning, implementation of management measures, monitoring and adjustment of decisions. It is substantiated that the transformation of the economic security system should involve a change in the priorities of regional policy from ensuring economic growth to the formation of economic stability, protection of critical infrastructure, development of human capital, digitalization of management, support for entrepreneurship, diversification of the economy and strengthening of the institutional capacity of territories. The key directions of the post-war transformation are identified, including structural modernization of the economy, innovative development, integration into the European economic space. It is emphasized that the proposed theoretical and methodological provisions create a scientific basis for the formation of a new model of economic security of the regions of Ukraine, focused on long-term stability, competitiveness, effective post-war recovery and sustainable socio-economic development.

Keywords: economic security of the region, transformation of the economic security system, post-war recovery, regional economy, stability of economic systems, risk-oriented approach, institutional capacity, strategic management, structural modernization of the economy.

Постановка проблеми. Сучасні геополітичні виклики, повномасштабна війна, руйнування виробничої, транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури суттєво трансформували умови функціонування економіки України. Особливо гостро ці процеси проявляються на регіональному рівні, де поєднуються наслідки фізичних руйнувань, скорочення людського капіталу, втрати виробничого потенціалу, порушення логістичних зв'язків, зміни інвестиційного клімату та бюджетних можливостей територіальних громад. За таких умов економічна безпека регіону перестає розглядатися виключно як складова економічної політики і перетворюється на комплексний механізм забезпечення стійкості соціально-економічних систем, адаптації до кризових явищ та формування передумов для післявоєнного розвитку. Війна докорінно змінила характер ризиків, що впливають на регіональний розвиток. Якщо раніше ключовими загрозами виступали циклічні економічні кризи, структурні диспропорції або фінансові ризики, то сьогодні першочергового значення набули військові, гуманітарні, демографічні, енергетичні, екологічні та кібернетичні загрози. Відповідно виникає потреба у перегляді теоретичних підходів до розуміння економічної безпеки та розробленні нової методології її забезпечення в умовах високої невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Імперативи трансформування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення

завжди були об'єктом дослідження українських учених, однак у сучасних реаліях їх зміст суттєво ускладнюється та набуває нових концептуальних вимірів. Це зумовлено безпрецедентним впливом воєнних загроз на функціонування регіональних соціально-економічних систем, руйнуванням виробничої та логістичної інфраструктури, а також необхідністю швидкої адаптації управлінських механізмів до умов високої невизначеності. Упродовж останніх років дедалі більшої уваги набувають питання формування адаптивних моделей економічної безпеки, здатних забезпечувати стійкість регіонів у кризових умовах та створювати передумови для їх повоєнного відновлення, що ґрунтовно аналізують українські дослідники – Л.Войтовича[1], Є.Івченко[2], В. Ємець[3], Ю. Клюс[2], М. Литвин[4], Н. Малиш[5], С. Москаленко[5], І. Нагорна [6], Н. Петренко[7], О. Поліщук[7], О. Правдивець[8], Я. Пухальська[9], Г. Рибак [10], О. Солосіч[11], С. Тульчинська [11], М. Федик[1], Ю. Федотова [10], І. Федун[1] та інших.

Водночас, ключова невирішеність проблеми полягає у потребі формування комплексної теоретико-методологічної моделі трансформації системи економічної безпеки регіону, що інтегрує воєнні ризики, відновлювальні процеси та стратегічні пріоритети сталого розвитку в єдину систему управлінських рішень.

Метою статті є дослідження теоретико-методологічного базису трансформації системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу. Економічна безпека регіону є багатовимірною соціально-економічною категорією, яка характеризує здатність територіальної економічної системи забезпечувати стабільне функціонування, ефективне використання наявного ресурсного потенціалу, протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам, підтримувати конкурентоспроможність та створювати умови для довгострокового сталого розвитку. Вона охоплює сукупність економічних, фінансових, виробничих, інституційних, соціальних, інноваційних та екологічних складових, взаємодія яких визначає рівень стійкості регіональної економіки до дестабілізуючих чинників. Економічна безпека формується під впливом внутрішнього потенціалу території, ефективності регіонального управління, якості інституційного середовища, а також особливостей зовнішнього економічного, політичного та безпекового середовища. Важливою її характеристикою є здатність своєчасно виявляти, оцінювати та нейтралізувати ризики, що можуть негативно впливати на соціально-економічний розвиток регіону. У сучасних умовах економічна безпека дедалі більше визначається рівнем адаптивності регіональної економіки до структурних змін, кризових явищ, воєнних викликів і глобальних трансформацій[4].

У сучасній економічній науці сформувалося декілька концептуальних підходів до трактування економічної безпеки.

Таблиця 1.

Концептуальні підходи до трактування економічної безпеки

Концептуальний підхід	Сутність підходу	Основний об'єкт уваги	Переваги
Захисний (безпековий)	Економічна безпека розглядається як стан захищеності економічної системи від внутрішніх і зовнішніх загроз.	Загрози, ризики, дестабілізуючі чинники	Дає можливість своєчасно виявляти та нейтралізувати загрози
Ресурсний	Економічна безпека визначається рівнем забезпеченості та ефективності використання ресурсів.	Матеріальні, фінансові, трудові, природні та інтелектуальні ресурси	Орієнтує на ефективне використання потенціалу
Системний	Економічна безпека є інтегрованою характеристикою складної соціально-економічної системи, що формується взаємодією її елементів.	Взаємозв'язки між підсистемами економіки	Забезпечує комплексний аналіз економічних процесів
Інституційний	Економічна безпека залежить від якості інститутів, державного управління, правового середовища та регуляторної політики.	Інститути, законодавство, державне управління	Враховує роль державної політики та інституцій
Конкурентний	Економічна безпека пов'язується зі здатністю економіки забезпечувати та підтримувати конкурентні переваги.	Конкурентоспроможність підприємств, регіонів і держави	Орієнтує на довгостроковий економічний розвиток
Сталого розвитку	Економічна безпека трактується як здатність забезпечувати збалансований економічний, соціальний та екологічний розвиток.	Економічні, соціальні та екологічні процеси	Відповідає сучасним глобальним концепціям розвитку
Регіональний	Економічна безпека визначається як спроможність регіону забезпечувати стабільне соціально-економічне функціонування, ефективне використання власного потенціалу та протидію територіальним загрозам.	Регіональна економіка, територіальний розвиток, місцеві ресурси	Враховує територіальні особливості та міжрегіональні диспропорції
Трансформаційний	Економічна безпека трактується як здатність економічної системи зберігати стійкість і забезпечувати розвиток в умовах структурних реформ, війни, криз та повоєнного відновлення.	Трансформаційні процеси, структурні зміни, відновлення економіки	Найбільш актуальний для сучасних умов України; поєднує безпеку, стійкість і розвиток

Джерело: сформовано на основі[2;4;7]

Сучасні концепції економічної безпеки[8] еволюціонували від вузького розуміння її як стану захищеності від загроз до комплексного трактування як здатності економічної системи забезпечувати стійке функціонування, адаптуватися до змін, ефективно використовувати ресурсний потенціал і досягати стратегічних цілей розвитку. В умовах війни та повоєнного відновлення найбільшої наукової актуальності набуває трансформаційно-адаптивний підхід, який інтегрує положення системної, інституційної, ризик-орієнтованої та стратегічної концепцій. Саме він дозволяє розглядати економічну безпеку регіону як динамічну систему, здатну не лише протидіяти загрозам, але й забезпечувати відновлення, підвищення конкурентоспроможності та формування передумов для довгострокового інклюзивного розвитку [2].

Формування сучасної системи економічної безпеки регіону потребує використання комплексної методології дослідження, яка поєднує положення різних наукових напрямів, концепцій і методів аналізу. Складність сучасних соціально-економічних процесів, високий рівень невизначеності зовнішнього середовища, посилення глобальних кризових явищ, а також вплив воєнних дій зумовлюють необхідність застосування міждисциплінарного підходу до дослідження економічної безпеки. Така методологія повинна забезпечувати не лише оцінювання поточного стану безпеки регіону, але й виявлення прихованих ризиків, прогнозування майбутніх загроз, формування адаптивних механізмів управління та розроблення ефективних управлінських рішень щодо забезпечення сталого розвитку територій[10].

Першочергове значення має системний підхід, відповідно до якого регіон розглядається як складна відкрита соціально-економічна система, елементи якої перебувають у постійній взаємодії між собою та із зовнішнім середовищем. У межах такого підходу економічна безпека формується не окремими показниками, а є результатом взаємодії виробничої, фінансової, соціальної, екологічної, інституційної, демографічної, інноваційної та інформаційної підсистем. Будь-які зміни в одному із структурних елементів неминуче впливають на функціонування інших складових регіональної економіки, що потребує комплексного аналізу причинно-наслідкових зв'язків між ними. Системний підхід дозволяє визначити критичні точки функціонування регіональної економіки, оцінити рівень її стійкості до зовнішніх і внутрішніх загроз, а також сформувати ефективні механізми підтримання збалансованого розвитку в умовах постійних трансформацій.

Другим важливим напрямом виступає комплексний підхід, який дозволяє інтегрувати економічні, соціальні, екологічні, управлінські, технологічні, демографічні та військово-політичні фактори розвитку територій. Його використання забезпечує всебічне дослідження економічної безпеки як багатокомпонентного явища, що формується під впливом значної кількості взаємозалежних чинників.

Комплексний підхід сприяє врахуванню специфіки розвитку окремих регіонів, особливостей їх ресурсного потенціалу, інституційного середовища, рівня інвестиційної активності, стану інфраструктури, людського капіталу та екологічної ситуації. Саме інтеграція різних груп показників створює передумови для об'єктивного оцінювання рівня економічної безпеки та формування ефективної державної [8] і регіональної політики її забезпечення.

В умовах війни особливої актуальності набуває сценарний підхід, який дозволяє моделювати альтернативні варіанти розвитку регіональної економіки залежно від зміни безпекової ситуації. Використання сценарного аналізу забезпечує можливість прогнозування наслідків різних варіантів перебігу воєнних дій, зміни обсягів фінансової підтримки, темпів відновлення інфраструктури, масштабів міграційних процесів, інвестиційної активності та функціонування виробничого сектору. Побудова альтернативних сценаріїв надає змогу своєчасно оцінити потенційні ризики, визначити найбільш уразливі сфери економіки, підготувати адаптивні управлінські рішення та мінімізувати негативні наслідки кризових явищ. Водночас сценарний підхід створює інформаційну основу для формування довгострокових стратегій післявоєнного відновлення регіонів і підвищення їхньої економічної стійкості[11].

Не менш важливим є інституційний підхід, який акцентує увагу на ролі державних органів влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, громадянського суспільства та міжнародних партнерів у забезпеченні економічної безпеки регіону. Саме якість інституційного середовища, рівень розвитку нормативно-правової бази, прозорість управління, ефективність механізмів координації та партнерської взаємодії визначають здатність регіональної економіки адаптуватися до сучасних викликів і забезпечувати довгостроковий соціально-економічний розвиток.

В умовах повномасштабної війни безпека регіону набуває комплексного характеру, охоплюючи не лише економічні, але й соціальні, інфраструктурні, енергетичні, екологічні, інформаційні та інституційні складові. Воєнні дії суттєво трансформували умови функціонування регіональних соціально-економічних систем, що зумовило перегляд традиційних підходів до забезпечення їхньої стійкості. За таких обставин регіональна безпека розглядається як здатність території підтримувати життєдіяльність населення, безперервність функціонування критичної інфраструктури, ефективність управління та економічну спроможність навіть за умов високої невизначеності й постійного впливу дестабілізуючих чинників[9].

Сучасне безпекове середовище характеризується істотним розширенням спектра загроз, які мають комплексний і взаємопов'язаний характер. До ключових викликів належать руйнування виробничої, транспортної та соціальної інфраструктури, втрата людського капіталу внаслідок міграції та мобілізації,

релокація підприємств і скорочення економічної активності, зменшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, погіршення інвестиційної привабливості територій, порушення логістичних маршрутів, зростання енергетичних ризиків, посилення кіберзагроз, а також погіршення екологічної ситуації внаслідок бойових дій. Сукупний вплив зазначених факторів формує нові ризики для функціонування регіональних систем управління та суттєво ускладнює реалізацію стратегічних цілей розвитку.

У зв'язку з цим трансформування системи безпеки регіону повинно ґрунтуватися на принципах адаптивності, стійкості та проактивного управління ризиками. Пріоритетного значення набуває своєчасне виявлення загроз, підвищення готовності до кризових ситуацій, диверсифікація ресурсного забезпечення, зміцнення економічної та енергетичної самодостатності, розвиток цифрової безпеки, а також посилення координації між органами державної влади, місцевого самоврядування, бізнесом і громадянським суспільством. За таких умов система безпеки регіону має забезпечувати не лише збереження стабільності функціонування територіальної соціально-економічної системи, але й формувати передумови для її ефективного відновлення, довгострокової стійкості та сталого розвитку в умовах війни і повоєнної реконструкції[12].

Трансформація системи економічної безпеки регіону передбачає докорінну зміну її ключових пріоритетів, механізмів функціонування та інструментів державного управління відповідно до нових викликів, що виникають внаслідок воєнної агресії та повоєнної відбудови. Якщо у довоєнний період основною метою функціонування регіональної економіки було забезпечення стабільного економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності територій, нарощування інвестиційної активності та розширення виробничого потенціалу, то в сучасних умовах першочергового значення набуває забезпечення стійкості соціально-економічної системи до багатофакторних ризиків. Головним завданням стає не лише підтримання економічної активності, але й гарантування безперервності функціонування критично важливих сфер життєдіяльності регіону навіть за умов постійної дії зовнішніх загроз[6].

У сучасних реаліях першочерговими пріоритетами економічної безпеки стають збереження та відновлення критичної інфраструктури, яка забезпечує функціонування транспортної, енергетичної, комунальної та цифрової систем регіону. Не менш важливим напрямом є підтримка діяльності базових секторів економіки, насамперед промисловості, аграрного виробництва, логістики, сфери охорони здоров'я та житлово-комунального господарства, що формують основу економічної стійкості території. Особливого значення набуває забезпечення продовольчої безпеки шляхом підтримки місцевих виробників, розвитку систем зберігання продовольства, диверсифікації каналів постачання та формування стратегічних резервів. Одночасно актуалізується проблема енергетичної неза-

лежності регіонів, яка передбачає розвиток децентралізованої генерації, використання відновлюваних джерел енергії, модернізацію енергетичних мереж та підвищення енергоефективності господарського комплексу.

Не менш важливою складовою трансформації економічної безпеки є забезпечення фінансової стійкості регіону через стабілізацію місцевих бюджетів, ефективне використання бюджетних ресурсів, залучення міжнародної фінансової допомоги та стимулювання інвестиційної діяльності. Водночас соціальна стабільність виступає одним із визначальних чинників економічної безпеки, оскільки саме збереження зайнятості населення, підтримка внутрішньо переміщених осіб, розвиток системи соціального захисту та забезпечення доступності базових суспільних послуг формують передумови для відновлення людського потенціалу регіону. Важливим елементом залишається забезпечення безперервності роботи органів державної влади та місцевого самоврядування, здатних оперативно реагувати на кризові ситуації, координувати діяльність усіх суб'єктів економічної безпеки та приймати ефективні управлінські рішення[1].

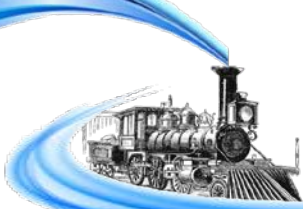
Водночас післявоєнний етап розвитку потребує поступового переходу від політики виживання до політики сталого розвитку, що передбачає переорієнтацію регіональної економічної політики на довгострокове відновлення та структурну модернізацію економіки. Пріоритетними напрямками стають інноваційне оновлення виробництва, цифрова трансформація управлінських процесів, розвиток людського капіталу, підтримка підприємництва, стимулювання інвестиційної активності та інтеграція регіонів у європейський економічний простір. У цих умовах система економічної безпеки повинна виконувати не лише захисну функцію, а й виступати стратегічним інструментом забезпечення конкурентоспроможності територій, підвищення їхньої адаптивності до майбутніх викликів та формування умов для довгострокового соціально-економічного розвитку. Саме поєднання безпекових механізмів із сучасними інструментами регіонального управління створює підґрунтя для формування нової моделі економічної безпеки, орієнтованої на стійкість, відновлення та сталий розвиток регіону в умовах повоєнної трансформації[5].

Таблиця 2.
Методологічна модель трансформування системи економічної безпеки регіону

Етап методологічної моделі	Зміст етапу	Основні інструменти	Очікуваний результат
1. Діагностика стану економічної безпеки	Комплексне оцінювання поточного стану соціально-економічного розвитку регіону,	Система індикаторів економічної безпеки, статистичний аналіз, SWOT-аналіз, PEST-	Формування інформаційної бази для прийняття управлінських

Етап методологічної моделі	Зміст етапу	Основні інструменти	Очікуваний результат
	визначення рівня економічної безпеки, виявлення внутрішніх і зовнішніх загроз, слабких місць та критичних дисбалансів.	аналіз, експертне оцінювання, порівняльний аналіз.	рішень, визначення ключових проблем та пріоритетних напрямів трансформації.
2. Оцінювання ризиків	Аналіз імовірності виникнення ризиків, визначення масштабів їх впливу на функціонування економіки регіону, дослідження взаємозалежності між окремими видами загроз та оцінювання рівня їх критичності.	Ризик-аналіз, сценарне прогнозування, експертні методи, економіко-математичне моделювання, матриці ризиків, методи оцінювання ймовірності та наслідків.	Визначення пріоритетних ризиків, ранжування загроз за рівнем небезпеки та підготовка основи для стратегічного планування.
3. Стратегічне планування	Формування стратегічних цілей забезпечення економічної безпеки, визначення пріоритетів регіонального розвитку, напрямів інвестування, механізмів підвищення економічної стійкості та адаптації до нових викликів.	Стратегічне планування, програмно-цільовий підхід, форсайт-дослідження, сценарне моделювання, індикативне планування, дорожні карти розвитку.	Розроблення комплексної стратегії трансформування системи економічної безпеки та визначення ефективних механізмів її реалізації.
4. Реалізація заходів	Впровадження комплексу організаційно-економічних, інституційних та інвестиційних заходів, спрямованих на модернізацію виробництва, розвиток людського капіталу, підтримку малого та середнього підприємництва, цифровізацію управління, відновлення критичної інфраструктури та стимулювання інноваційної діяльності.	Державні та регіональні програми, механізми державно-приватного партнерства, інвестиційні проекти, цифрові технології, фінансові стимули, інноваційні інструменти розвитку.	Підвищення економічної стійкості регіону, зміцнення конкурентоспроможності, диверсифікація економіки та зниження рівня вразливості до загроз.

Етап методологічної моделі	Зміст етапу	Основні інструменти	Очікуваний результат
5. Моніторинг і коригування	Безперервне спостереження за результативністю реалізованих заходів, оцінювання динаміки показників економічної безпеки, виявлення нових ризиків та оперативне коригування стратегічних і тактичних управлінських рішень.	Система моніторингу індикаторів, контроль виконання програм, аудит ефективності, аналіз результативності, інформаційно-аналітичні системи, зворотний зв'язок.	Формування адаптивної системи управління економічною безпекою та безперервне вдосконалення механізму трансформування.

Джерело: сформовано на основі [5;11;12]

Запропонована методологічна модель ґрунтується на циклічному принципі управління, за якого результати моніторингу стають інформаційною основою для повторної діагностики та актуалізації стратегії розвитку. Такий підхід забезпечує адаптивність системи економічної безпеки регіону до сучасних викликів воєнного часу та повоєнного відновлення, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень, зміцненню економічної стійкості та формуванню передумов для довгострокового сталого розвитку територій[7].

Післявоєнне трансформування системи економічної безпеки регіону має ґрунтуватися не лише на відновленні економічного потенціалу, втраченої інфраструктури та виробничих потужностей, але й на формуванні якісно нової моделі регіонального розвитку. У сучасних умовах головною метою стає забезпечення довгострокової економічної стійкості, підвищення конкурентоспроможності територій та створення механізмів, здатних ефективно реагувати на нові виклики й загрози. Відновлювальні процеси повинні супроводжуватися структурною модернізацією економіки, удосконаленням системи управління, впровадженням сучасних технологій та зміцненням інституційної спроможності регіонів. Такий підхід сприятиме переходу від моделі відновлення до моделі сталого та безпечного розвитку.

Ключовими напрямками післявоєнної трансформації системи економічної безпеки є комплексна модернізація виробничої, енергетичної, транспортної та логістичної інфраструктури, цифровізація регіонального управління, диверсифікація структури економіки, розвиток високотехнологічних виробництв і стимулювання інноваційного підприємництва. Водночас особливої уваги потребує підтримка малого та середнього бізнесу як основи економічної активності регіонів, формування сприятливого інвестиційного середовища, активізація внутрішніх і зовнішніх інвестиційних процесів, а також розвиток людського

капіталу через модернізацію освіти, професійної підготовки та створення нових можливостей для зайнятості населення. Сукупність зазначених заходів забезпечує зміцнення економічної самодостатності регіонів і підвищує їхню адаптивність до майбутніх кризових явищ[3].

Важливою складовою післявоєнної трансформації виступає інтеграція регіональних економічних систем України до європейського економічного простору із впровадженням сучасних стандартів управління, принципів сталого розвитку та ефективного використання ресурсів. Особливого значення набуває реалізація концепції **BuildBackBetter**, відповідно до якої процес відновлення повинен бути спрямований не на механічне відтворення довоєнної економічної моделі, а на створення більш технологічної, інноваційної, екологічно збалансованої та соціально орієнтованої економіки. Така модель забезпечує підвищення рівня економічної безпеки регіонів, зміцнює їхню інвестиційну привабливість, сприяє формуванню високого рівня економічної стійкості та створює передумови для довгострокового повоєнного розвитку України відповідно до європейських стандартів.

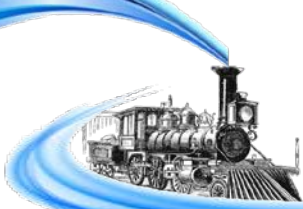
Висновки. Трансформування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення є складним багаторівневим процесом, що потребує переосмислення класичних підходів до забезпечення стійкого розвитку територій. Сучасна парадигма економічної безпеки повинна ґрунтуватися на інтеграції системного, комплексного, ризик-орієнтованого, сценарного, інституційного та резильєнтного підходів, які забезпечують адаптивність регіональної економіки до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Методологічною основою трансформування виступає комплекс взаємопов'язаних принципів – системності, адаптивності, превентивності, інноваційності, цифровізації, партнерства та сталого розвитку. Їх практична реалізація передбачає використання сучасного аналітичного інструментарію, економіко-математичного моделювання, цифрових платформ моніторингу, прогнозування ризиків та підтримки управлінських рішень.

Післявоєнне відновлення регіонів має бути спрямоване не лише на компенсацію втрат, але й на формування нової моделі регіонального розвитку, заснованої на високому рівні економічної стійкості, технологічної модернізації, інноваційності, диверсифікації економіки та європейських стандартах управління. Саме така трансформація забезпечить довгострокове зміцнення економічної безпеки регіонів України, підвищення їх конкурентоспроможності та створення передумов для сталого соціально-економічного розвитку в умовах післявоєнної відбудови.

Література:

1. Войтович Л.М., Федик М.В. Стратегія повоєнного відновлення економіки України в умовах євроінтеграції. Економіка та суспільство. Випуск № 65, 2024.

2. Івченко Є.А., Ключ Ю.І., Івченко Ю.А. Теоретико-методологічні засади формування політик сталого економічного розвитку для повоєнного відновлення територіальних громад в умовах цифрової трансформації економіки. Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля № 4 (302), 2026. С.38–47.

3. Ємець В.В. Економічний розвиток у повоєнний період в Україні: загальні аспекти. Інвестиції: практика та досвід. №7–8, 2022. С. 51–56.

4. Литвин, М. Теоретико-методологічні засади забезпечення економічної безпеки регіону. Київський економічний науковий журнал, (4), (2024). С.142–149.

5. Малиш Н. А., Москаленко С. О. Економічний розвиток регіонів України в умовах воєнного стану та подолання наслідків збройної агресії російської федерації. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. Том 36 (75) № 5, 2025. С. 49–53.

6. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у повоєнний період. Теоретичні та прикладні питання державотворення. Випуск 32, 2025. С. 246–251.

7. Петренко Н. О., Поліщук О. А. Формування економічної безпеки регіону: теоретико-методологічний аспект. Інвестиції: практика та досвід. № 21-22, 2020 С. 112–118.

8. Правдивець О. М. Економічна безпека, як найвища функція держави. Вчені записки Університету «КРОК». № 2.(66), 2022. С. 40–43.

9. Пухальська Я.П. Відновлення та регіональний розвиток України після війни з росією. Актуальні проблеми економіки. №7 (265). 2023. С. 88–98.

10. Рибак Г., Федотова Ю. Економічна безпека регіонів України в процесі децентралізації. International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 2, No. 1, 2023, pp. 56–64.

11. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємництва в умовах воєнного стану. Науковий погляд: економіка та управління. № 3 (79), 2022. С. 97–102.

12. Федун І., 2024. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки України: еволюція та сучасний стан. Національна безпека: право та економіка. №1, 2024. С.85–94.

References:

1. Voytovych, L. & Fedyk, M. (2024). Stratehiia povoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy v umovakh hievrointehratsii. [Strategy for the Post-War Recovery of the Economy of Ukraine in the Conditions of European Integration]. *Economy and Society*, 65. [in Ukrainian].

2. Ivchenko, E., Klyus Y. & Ivchenko, Y. (2026). Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia polityk staloho ekonomichnoho rozvytku dlia povoiennoho vidnovlennia terytorialnykh hromad v umovakh tsyvrovoi transformatsii ekonomiky. [Theoretical and Methodological Principles of Forming Sustainable Economic Development Policies for the Post-War Recovery of Territorial Communities in the Conditions of Digital Transformation of the Economy]. *Bulletin of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*, 4 (302), 38–47. [in Ukrainian].

3. Yemets, V. (2022). Ekonomichnyi rozvytok u povoiennyi period v Ukraini: zahalnia spekty. [Economic Development in the Post-War Period in Ukraine: General Aspects]. *Investments: Practice and Experience*, 7–8, 51–56. [in Ukrainian].

4. Lytvyn, M. (2024). Teoretyko-metodolohichni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpek rehionu. [Theoretical and methodological principles of ensuring the economic security of the region]. *Kyiv, Economic Scientific Journal*, (4), 142–149. [in Ukrainian].

5. Malys, N., & Moskalenko, S. (2025). Ekonomichnyi rozvytok rehioniv Ukrainy v umovakh voiennoho stanu ta podolannia naslidkiv zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii. [Economic development of regions of Ukraine in conditions of martial law and overcoming the consequences of armed aggression of the Russian Federation]. *Scientific Notes of the V.I. Vernadsky TNU. Series: Public Management and Administration*, 36(75), 49–53. [in Ukrainian].

6. Nagorna, I. (2025). Stiikiy rozvytok rehioniv Ukrainy u poviennyi period. [Sustainable development of regions of Ukraine in the post-war period]. *Theoretical and Applied Issues of State Formation*, 32, 246–251. [in Ukrainian].
7. Petrenko, N., & Polishchuk, O. (2020). Formuvannia ekonomichnoi bezpeky rehionu: teoretyko-metodolohichniy aspekt. [Formation of economic security of the region: Theoretical and methodological aspect]. *Investments: Practice and Experience*, 21–22, 112–118. [in Ukrainian].
8. Pravdyvets, O. (2020). Ekonomichna bezpeka yak naivysshcha funktsiia derzhavy. [Economic security as the highest function of the state]. *Scientific Notes of the University "KROK"*, 2(66), 40–43. [in Ukrainian].
9. Puhalska, Ya. (2023). Vidnovlennia ta rehionalnyi rozvytok Ukrainy pislia viiny z Rosiieiu. [Restoration and regional development of Ukraine after the war with Russia]. *Current Problems of Economics*, 7(265), 88–98. [in Ukrainian].
10. Rybak, G., & Fedotova, Yu. (2023). Ekonomichna bezpeka rehioniv Ukrainy v protsesi detsentralizatsii. [Economic security of regions of Ukraine in the process of decentralization]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 2(1), 56–64. [in Ukrainian].
11. Tulchynska, S., & Solosich, O. (2022). Kontseptualni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemnytstva v umovakh voiennoho stanu. [Conceptual principles of ensuring the economic security of entrepreneurship in martial law]. *Scientific View: Economics and Management*, 3(79), 97–102. [in Ukrainian].
12. Fedun, I. (2024). *Kontseptualni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: evoliutsiia ta suchasnyi stan*. [Conceptual principles of ensuring the economic security of Ukraine: Evolution and current state]. *National Security: Law and Economics*, 1, 85–94. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 09.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.05.2026

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>